

Treballs de la SCG, 78, 2014,165-174

Ressenyes

CASTEX-EY, Joan-Francesc (2014). *L'action du gouvernement catalan en Catalogne française (2000/2014). Une politique extérieure du dedans*. París: Les impliqués, 80 p.

El títol del llibre es podria traduir com “L’acció del govern català a la Catalunya francesa (2000/2014). Una política exterior de l’interior”. Porta doncs implícita una de les qüestions clau que tracta de dilucidar: l’ambivalència de territori estranger i de territori intern que la Catalunya del Nord té per al Govern català. Les relacions institucionals entre els dos territoris naveguen, amb paraules de l’autor, entre la política de bon veïnatge i la paradiplomàcia d’un pseudoestat envers un territori gairebé domèstic.

La denominació del territori estudiat pren una especial rellevància d’inici. Joan-Francesc Castex-Ey repassa al pròleg la càrrega que comporta cada una de les denominacions a l’ús (*Roussillon, Pyrénées-Orientales, Pays catalan...*) i justifica perquè al títol es decanta per “Catalunya francesa”, mentre que al cos del llibre empra “Catalunya del Nord”, expressió que confessa més propera a les seves conviccions. Tampoc defuig el procés polític a Catalunya (del Sud o “autònoma”, com sovint apareix al text) iniciat el 2010, perquè els canvis que provocarà en l’articulació amb Espanya repercutiran òbviament en les relacions amb la Catalunya del Nord.

A partir d’aquí, el llibre s’estructura en tres capítols. El primer, que porta un títol prouistià: “A la recerca del passat perdut”, d’inici explicita l’origen del “fet català”, utilitzant l’expressió de Pierre Vilar. Hi esmenta la “fluctuació dels límits territorials” i la “discontinuitat de l’exercici d’un poder català independent”. Són precisions gens sobrerres per a un públic francès generalment poc avesat a entendre de nacions sense Estat. Encadena amb la descripció del que anomena “l’espai vital simbòlic”, el territori extern on Catalunya intenta exercir una certa influència, fonamentalment cultural. Es tracta d’Occitània i dels Països Catalans, per bé que en destaca la “geometria variable” que prenen els contorns d’aquest espai en funció de les iniciatives. Tanca el primer capítol un repàs als moments de retrobada entre els dos territoris catalans separats per la partició imposada al Tractat dels Pirineus de 1659, i que recreen un “imaginari pancatalà”, una “catalanofonia identitària de proximitat”. L’autor es pregunta si la construcció d’aitals representacions comunes respon a una determinada estratègia d’influència política. No aporta cap resposta, però assenyala la dura competència dels referents francesos i espanyols en aquest mercat.

El segon capítol, sota l’enigmàtic encapçalament “Un entremig territorial i institucional”, comença per descriure la progressiva institucionalització de la presència del govern de la Catalunya autònoma al territori nord-català. La Casa de la Generalitat de Catalunya a Perpinyà, inaugurada el 2003, visualitza l’esmentada presència i contribueix a concretar l’acció transfronterera que es pretén

dur a terme. Ara bé, la tasca no està exempta d'obstacles, particularment els que s'encarreguen de sembrar els estats francès i espanyol mitjançant els organismes propis desplegats en aquell territori, les argücies jurídiques, les inèrcies i terminis administratius. Per a exemplificar-los, descriu les dificultats per a la creació de l'Eurodistricte de l'espai català transfronterer. Finalment, l'autor revela les claus per entendre el títol del capítol. La Generalitat de Catalunya representa en l'espai transfronterer un "objecte polític" singular, entremig territorial perquè hi ha terres catalanes a banda i banda de la frontera; entremig institucional perquè Catalunya es considera i aspira a ser reconeguda com una nació i no pas com una regió. Tanmateix, si bé l'autor certifica un balanç globalment positiu de la tasca duta a terme per la Casa a Perpinyà, els darrers anys considera que algunes circumstàncies personals l'han sumit en una crisi que en compromet els resultats.

El tercer capítol s'inicia amb la constatació de l'ambivalència amb que França és percebuda des de Catalunya, entre l'admiració per la seva "potència cultural i política" i el rebuig del model "lingüicida i assimilatiu de qualsevol diversitat interna". El triomf absolut del projecte nacional francès a la Catalunya del Nord, malgrat la resistència d'alguns defensors de la llengua i la cultura catalanes, deixa un estret marge de maniobra a la intervenció paradiplomàtica de la Generalitat. Des del punt de vista geopolític, aquesta s'ha orientat en dues direccions, la identitària i l'econòmica. La primera comporta la difusió d'elements (història, llengua...) "que constitueixen la permanència dels territoris, a pesar de les sobiranes polítiques contingents". La segona és definida com una "política pragmàtica", aprofitant l'impuls de les polítiques d'integració europea, que s'orienta a accions de desenvolupament territorial. Els interlocutors institucionals de la Generalitat de Catalunya a la Catalunya del Nord són fonamentalment l'Ajuntament de Perpinyà (o la Comunitat d'Agglomeració quan se li delegà la relació transfronterera) i el Consell General dels Pirineus Orientals. La força política dominant en cada una d'aquestes institucions condiciona també les relacions entre elles, en un joc complex que més aviat ha dificultat l'assoliment dels objectius de cooperació transfronterera. Per concloure, l'autor fa una incursió prospectiva, que condiciona a l'evolució del procés sobiranista.

Joan-Francesc Castex-Ey ha volgut deixar constància d'una experiència personal i professional única, des de la seva visió de geògraf i el coneixement des de dins de les polítiques que ha impulsat la Generalitat de Catalunya a la Catalunya del Nord durant el període 2000-2014. Amb una excel·lent i rica prosa francesa ofereix un ampli panorama tant de les bases ideològiques com de les accions cabdals.

La publicació d'una versió en llengua catalana, potser ampliada i comentada per al públic de la Catalunya del Sud, seria útil per acostar una realitat nord-catalana no sempre prou ben compresa al sud. Animo doncs l'autor a emprendre la tasca.